

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Toimintakertomus

Ympäristöministeriö

YM016:00/2016

Museovirasto

OKM 36/040/2016

Kulttuuriympäristöstrategian koordinaatioryhmä

2.2.2021

Kulttuuriympäristöstrategian koordinaatioryhmän toimintakertomus 2020

1. Kulttuuriympäristöstrategia

Valtakunnallinen [Kulttuuriympäristöstrategia 2014 – 2020](#) hyväksyttiin valtioneuvoston periaatepäätöksellä 20.3.2014. Strategiaa täsmentävä [Kulttuuriympäristö yhteisenä voimavarana - Kulttuuriympäristöstrategian toimeenpanosuunnitelma 2014 – 2020](#) valmistui keväällä 2015.

2. Kulttuuriympäristöstrategian koordinaatioryhmä

Strategian toimeenpanoa on vuodesta 2016 edistänyt ja seurannut Museoviraston, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä ympäristöministeriön edustajista koostuva Kulttuuriympäristöstrategian koordinaatioryhmä.

Ryhmän puheenjohtajina ovat toimineet Tuija Mikkonen ympäristöministeriöstä ja Päivi Salonen opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Ryhmän asettamiskirjeessä nimetyt jäsenet ovat olleet Matleena Haapala ympäristöministeriöstä (sijaisena Hanna-Lena Fallenius-Tuurihalme lokakuu 2017 – elokuu 2018), Mikko Härö Museovirastosta sekä Mirva Mattila opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Ryhmän jäsenistä sihteereinä ovat toimineet Hanna Hämäläinen ympäristöministeriöstä ja Laura Tuominen Museovirastosta. Koordinaatioryhmän kutsumina jäseninä ovat lisäksi olleet Reko Korhonen ympäristöministeriöstä (2019-2020) ja Ulla Salmela Museovirastosta (2018-2020).

Ryhmä on laatinut toimeenpanon edistymisestä vuosittain toimintakertomuksen. Koordinaatioryhmän toimikausi päättyy strategiakauden lopussa 31.12.2020, joten tämä on kulttuuriympäristöstrategian koordinaatioryhmän viimeinen toimintakertomus.

3. Toimeenpanon edistyminen vuonna 2020

Strategian toimeenpanon viimeinen vuosi eteni pitkälti koordinaatioryhmän tekemän toimintasuunnitelman mukaisesti. Seuraavassa esitellään strategian arviointihanketta sekä strategian toimeenpanon muita merkittävimpiä toimia vuodelta 2020 Kulttuuriympäristöstrategian teemojen ja toimenpide-ehdotusten mukaan jaoteltuna.

Kaikkia tässä toimintakertomuksessa mainittuja toimenpiteitä ei ole käynnistetty strategian toimeenpanosta johtuen, mutta ne toteuttavat strategian tavoitteita ja on haluttu tästä syystä nostaa esiin.

Koordinaatioryhmän toimintasuunnitelmaa vastaavat tekstiosiot on toimintakertomuksessa korostettu isolla alkukirjaimella.

3.1. Kulttuuriympäristöstrategian arviointi

Kulttuuriympäristöstrategian viimeisenä vuonna koordinaatioryhmän keskeinen tehtävä oli strategian toimeenpanon arvioinnin teettäminen. Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä ympäristöministeriö kilpailuttivat strategian arviointihankkeen keväällä 2020. Tarjousten arvioinnin perusteella 13 tarjouksesta arviointityön tekijäksi valikoitui Owl group Oy. Owl groupin arviointiryhmään kuuluivat Katri Haila, Mia Toivanen ja Salla Rausmaa sekä Anna Sivula ja Aija Staffans.

Owl Group toteutti arvioinnin aineistoanalyysin, asiantuntijahaastattelujen sekä asiantuntijoille että kansalaisille suunnattujen kahden sähköisen kyselyn avulla. Lisäksi arviointihankkeessa toteutettiin kolme alueellista työpajaa sekä tulevaisuustyöpaja.

Toimeenpanon arvioinnin johtopäätöksissä todetaan, että museoiden kulttuuriympäristötehtävien kirjaaminen ensimmäistä kertaa lakiin, uudistettuun museolakiin, on strategiakauden merkittävimpiä muutoksia. Tällä on myös välillistä vaikutusta kulttuuriympäristötyöhön, resursointiin ja osaamiseen.

Kulttuuriympäristöstrategian vaikutukset ilmenevät arvioinnin mukaan vahvimmin kulttuuriympäristön merkityksen ja arvostuksen kasvamisena. Kulttuuriympäristötietoisuus on kasvanut kansalaisten piirissä ja kulttuuriympäristökasvatus on onnistunut tehtävässään. Digitalisointiin sekä paikkatietoon liittyvien teknologioiden ansiosta on saatavilla aiempaa enemmän ja yhä laadukkaampaa kulttuuriympäristötietoa. Strategia on myös tukenut inventointien tekemistä ja kestävästä kehitystä.

Strategian suurimmat haasteet arvioinnin mukaan ovat liittyneet strategian toimeenpanoon alueellisesti, paikallisesti ja horisontaalisesti. Heikkoutena tuli ilmi etenkin, että kunnat jäivät strategian toimeenpanossa sivuun. Strategian toimeenpanoa heikensi, ettei strategian toimenpiteitä resursoitu eikä kohderyhmiä määritelty. Lisäksi viestintä koettiin riittämättömäksi.

Tammikuussa 2021 valmistunut Kulttuuriympäristöstrategian arviointi löytyy valtionneuvoston yhteisestä julkaisuarkisto Valtosta, jossa julkaisun pysyvä osoite on: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-690-7>.

3.2 Kulttuuriympäristö tukee kestävästä kehitystä

Ympäristöministeriön toimeksiantona Tampereen yliopisto ja VTT selvittivät rakennusten korjaamisen/täydennysrakentamisen ja purkamisen/uudisrakentamisen taloudellisia ja hiilijalanjälkivaikutuksia. Hankkeiden yhteisraportti valmistuu 2021 alussa.

Toimenpide 1. Tuetaan ja kehitetään ratkaisuja, joilla kulttuuriympäristön hoidon ja kestävä käytön avulla voidaan vaikuttaa ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä ympäristöministeriö tilasivat jatkoimeksiantona Paimion parantolan säätiön perustamisen edellyttämien toimien valmistelun varatuomari Heikki Aalto-Alaselta ja diplomi-insinööri Olavi Hiekalta. Hanke toteutettiin yhteistyössä Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin, Alvar Aalto-säätiön, Paimion kaupungin ja Museoviraston kanssa. Säätiö Paimio parantolan kehittämiseksi perustettiin lokakuussa 2020. Valtio luovutti säätiön peruspääomaksi 500 000 euroa ja sitoutui rahoittamaan säätiötä enintään 2,5 miljoonalla eurolla seuraavan neljän vuoden aikana.

Toimenpide 2. Luodaan edellytyksiä tyhjilleen jäävien rakennusten ja ympäristöjen väliaikaiselle käytölle sekä rakennuskannan innovatiiviselle uusiokäytölle.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja ympäristöministeriö järjestivät yhteistyössä Museoviraston ja Metsähallituksen luontopalveluiden kanssa kansallisen maailmanperintöfoorumin 10.–11.11.2020. Foorumissa jaettiin kokemuksia ja näkemyksiä kestävä matkailun kehittämisestä Suomen seitsemässä maailmanperintökohteessa.

Koordinaatioryhmän edustajat edistivät kulttuuriympäristönäkökulman huomioimista EU:n rakennerahastokauden 2021-2027 valmistelussa ja EUn RRF elvytysvälineessä osana Vihreää siirtymää.

3.3 Taloudelliset resurssit ovat riittävät ja oikein suunnatut

Ympäristöministeriön hallinnonalalla rakennusperinnön hoidon avustuksiin ja rakennussuojelukorvauksiin tarkoitettua määrärahaa pystyttiin talousarvion sisäisellä siirrolla lisäämään 0,85 miljoonasta eurosta 1,7 miljoonaan euroon. Vuoden 2020 neljännessä lisätalousarviossa osoitettiin lisäksi kertaluonteinen määrärahalisäys 800 000 euroa ympäristöhallinnon rakennusperinnön hoidon avustuksiin.

*Toimenpide 5.
Kehitetään kulttuuriympäristön
hyvää hoitoa tukevia
taloudellisia kannustimia ja
avustusmenettelyjä.*

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla seurantaloavustuksia myönnettiin vuonna 2020 noin 1,5 miljoonaa euroa. Lisäksi korona-avustuksiin seurantaloja ylläpitäville yhteisöille oli käytettävissä 2,3 miljoonaa euroa.

Museovirasto teki selvityksen rakennusten ja kulttuuriympäristökohteiden entistämisyavustusten, muinaisjäännösten hoitoavustusten, maailmanperintökohteiden hoitoavustusten ja kulkuvälineiden avustusten käytöstä ja vaikuttavuudesta. Selvityksen mukaan avustuksilla on myönteisiä vaikutuksia mm. kulttuurihistoriallisten arvojen säilyttämiseen ja alueiden elinvoimaisuuden lisääntymiseen. Avustukset synnyttävät myönnettyjä summia suurempia taloudellisia vaikutuksia.

3.4 Kulttuuriympäristölainsäädäntö ja sen soveltaminen on laadukasta

Toimintasuunnitelman mukaisesti ympäristöministeriö toteutti rakennusperintölain muutoksen, joka koski erityisesti organisatorisia ja menettelyllisiä säännöksiä.

*Toimenpide 6.
Turvataan kulttuuriympäristöjen
arvot eri kaavatasoilla.*

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti muinaismuistolain uudistamista varten seurantaryhmän ja työryhmän. Uudistuksessa valmistellaan ehdotus hallituksen esitykseksi uudeksi muinaismuistolaiksi 31.12.2021 mennessä.

*Toimenpide 8. Laaditaan
kulttuuriympäristöön liittyvien
säännösten kokonaisarviointi ja
uudistetaan tarvittaessa
lainsäädäntöä.*

Ympäristöministeriö jatkoi maankäyttö- ja rakennuslain uudistusprosessia huolehtien kulttuuriympäristöä koskevien tavoitteiden ja erityissääntelyn huomioimisesta. Museoviraston ja ympäristöministeriön edustajat ovat osallistuneet työhön erityisesti rajapinta- ja osuustalouden osalta.

Ympäristöministeriö, Museovirasto ja Suomen Kuntaliitto päivittivät muistion, jossa tarkastellaan valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen huomioon ottamista kaavoituksessa ja lupamenettelyssä. Muistion tarkoituksena on selkeyttää valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden

merkitystä ja oikeusvaikutuksia käytännössä valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen osalta. Suomenkielinen muistio löytyy [www.rky.fi -verkkosivustolta](http://www.rky.fi-verkkosivustolta) ja ruotsinkielinen muistio [www.kulturmiljo.fi -verkkosivustolta](http://www.kulturmiljo.fi-verkkosivustolta) -sivulta.

3.5 Kulttuuriympäristön merkitys vahvistuu

Koordinaatioryhmän toimintasuunnitelman mukaisesti Museovirasto jatkoi [Rakennettu hyvinvointi -hankkeessa](#) modernin rakennetun ympäristön arvojen ja vaalimisen haasteiden tunnistamista. Hankkeen kymmenen teemakokonaisuutta kertovat, miksi ja millaisia ympäristöjä ja rakennuksia Suomessa toteutettiin 1900-luvun jälkipuoliskolla. Teemaosioiden kirjoittajat tarjoavat artikkeleissa ja selvityksissä tutkittua tietoa ajanjakson rakentamisen eri osa-alueista. Toimintasuunnitelmasta poiketen päätösseminaaria ei covid19 –tilanteen vuoksi pystytty järjestämään. Erillisverkkosivuston avaaminen siirtyy vuodelle 2021.

*Toimenpide 9.
Lisätään tietoa nuoresta eli 1900-luvun puolivälin jälkeen syntyneestä kulttuuriympäristöstä suojelun, tutkimuksen, restauroinnin ja käytön tarpeisiin sekä kehitetään sen arvot säilyttäviä korjausmenetelmiä.*

Museovirasto jatkoi valtion toimijoiden verkostoitumisen edistämistä sekä yhteistyön kehittämistä keskushallinnon virastojen ja liikelaitosten kanssa.

Museovirasto järjesti Senaatti-kiinteistöjen, Metsähallituksen ja Suomenlinnan hoitokunnan kanssa restauroinnin käytäntöjä ja toimintatapoja esittelevän Valtio restauroi! Restaurointien esittelypäivät –asiantuntijatilaisuuden marraskuussa. Päivät järjestettiin kolmatta kertaa.

*Toimenpide 10.
Kulttuurihistoriallisesti arvokkaita, valtion ja kuntien omistamia rakennuksia, kulttuurimaisemia ja arkeologista kulttuuriperintöä vaalitaan ja hoidetaan niin, että ne välittävät tietoa vastuullisesta ja suunnitelmallisesta omistajuudesta.*

Opetus- ja kulttuuriministeriön johtama ja eri hallinnonalojen yhteistyönä ohjaama Lapin yliopiston vetämä VN TEAS -konsortiohanke Kestävästi kasvavan matkailun monitieteiset mittarit kulttuuriympäristöissä hanke viimeisteltiin ja [tulokset](#) julkistettiin alkuvuonna. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja ympäristöministeriö edistivät muiden ministeriöiden sekä yhteistyökumppanien kanssa yhteistyötä kulttuuri- ja kulttuuriympäristömatkailuun liittyen. Museovirasto toteutti kulttuuriperintömatkailun yhteistyötä kehittävän hankkeen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö valmisteli hallitusohjelmaan sisältyvän kulttuuriperintöstrategiatyön käynnistämistä ja tammikuussa 2021 pidettävää Kick off -tilaisuutta yhteistyössä ympäristöministeriön ja Museoviraston kanssa.

Maisemien ja maisemanhoidon merkitystä vahvistettiin mm. Kansainväliseen maisemapäivään liittyvillä toimilla. Maa- ja kotitalousnaiset jatkoivat [Kylään maisemaan - maisema kylien identiteetin ja matkailun veturina 2018-2021](#) hanketta, jossa aktivoidaan ja innostetaan arvokkaiden maisema-alueiden asukkaita ja yrittäjiä kehittämään toimintaansa, alueensa elinvoimaisuutta, matkailullista houkuttelevuutta ja yritystoiminnan parantumista. Vuonna 2020 järjestettiin seitsemäs Suomen paras maisemahanke –kilpailu. Voittajaksi valittiin Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen Perämeren rantaniittyjen hoitohanke. Kilpailun voittaja lähetetään ehdolle Euroopan neuvoston maisemapalkinnon saajaksi.

3.6 Kulttuuriympäristökasvatus lisää ymmärrystä ja arvostusta

Muun muassa Museovirasto, Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura, Maa- ja kotitalousnaisten keskus, ProAgria sekä useat muut kulttuuriympäristöalan toimijat tuottivat erilaisia kulttuuriympäristötemaisia hankkeita ja verkkoaineistoja.

Toimenpide 11. Kehitetään monimuotoista kulttuuriympäristökasvatusta varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa, toisen asteen koulutuksessa ja vapaassa sivistystyössä sekä museoissa.

Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura toteutti opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella historiakerhotoimintaa. Lukuvuonna 2020-2021 kerhotoimintaa on 14 eri paikkakunnalla.

3.7 Kulttuuriympäristöalan koulutus ja tutkimus on laadukasta ja riittävää

Kulttuuriympäristöalan koulutusta ja tutkimusta on edelleen kehitetty kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen vuonna 2020 uudistuvassa tutkinto-ohjelmassa Turun yliopistossa sekä kulttuuriympäristön tutkimuksen maisteriohjelman (KUOMA) uudistuksessa 2020 Jyväskylän yliopistossa.

Toimenpide 12. Vahvistetaan kulttuuriympäristölähtöistä perustutkintoon tähtäävää ja asiantuntijoiden täydennyskoulutusta.

3.8 Hyvä hallinto, selkeä työnjako

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteutti museolain ja museoiden valtiosuusjärjestelmän kokonaisuudistuksen ja nimesi alueelliset vastuumuseot

Toimenpide 14. Kukin ministeriö pyrkii omalla hallinnonalallaan edistämään kulttuuriympäristöstrategian tavoitteita ja niiden toteuttamista.

1.1.2020 alkaen kaikkiin maakuntiin. Museoiden kulttuuriympäristötehtävistä

säädettiin ensimmäistä kertaa lain tasolla. Museovirasto ja ympäristöministeriö tukivat alueellisen kulttuuriympäristötyön sekä yhteistyön edistämistä vastuumuseotoiminnan käynnistyttyä. Museovirasto ja alueelliset vastuumuseot jatkoivat työnjaon kehittämistä ja vastuiden selkiyttämistä valtakunnallisessa ja alueellisessa kulttuuriympäristön asiantuntija- ja viranomaistyössä.

Ympäristöministeriön toteuttamalla rakennusperintölain muutoksella selkeytettiin viranomaisten työnjakoa rakennussuojeluasioissa ja edistettiin hyvää hallintoa sujuvoittamalla menettelyjä ja täydentämällä osallistumista koskevaa sääntelyä.

*Toimenpide 15.
Selkiytetään valtionhallinnon sisäistä sekä valtionhallinnon, maakuntamuseoiden ja maakuntien liittojen välistä työnjakoa ja yhteistyötä kulttuuriympäristöasioissa. Arvioidaan kulttuuriympäristön viranomaispalveluiden alueellinen saatavuus eri puolilla maata.*

Opetus- ja kulttuuriministeriö, ympäristöministeriö, Museovirasto ja Metsähallituksen luontopalvelut valmistelivat kansallisen maailmanperinnön aieluettelon päivitystä. Ministeriöt pyrkivät toimittamaan uusilla kohteilla päivitetyn aieluettelon Unescolle tammikuun loppuun 2021 mennessä. Luonnonperintökohteeksi Suomi aikoo esittää Saimaan norppasaaristoja. Uudeksi kulttuuriperintökohteeksi Museovirasto esitti Alvar Aallon humaania arkkitehtuuria.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, Museovirasto ja ympäristöministeriö osallistuivat valtiovarainministeriön johtamaan valtion kiinteistöstrategian päivitystyöhön. Valtion kiinteistöstrategian päivittämistä ohjaavan työryhmän muistiota ja ehdotusta valtion kiinteistöstrategiaksi 2030 valmisteltiin valtiovarainministeriön johdolla.

Opetus- ja kulttuuriministeriön ja ympäristöministeriön johdolla laadittiin Suomelle uutta arkkitehtuuripoliittista ohjelmaa, jossa on huomioitu kulttuuriympäristön ja rakennusperinnön hoito sekä korjausrakentaminen. Ohjelmaehdotus valmistuu tammikuussa 2021.

Museovirasto järjesti uuden museolain voimaan tultua alueellisille vastuumuseoille lukuisia koulutustilaisuuksia. Muun muassa juridiikkakoulutusta järjestettiin maankäyttö- ja rakennuslain sekä muinaismuistolain säännöksistä ja niiden soveltamisesta. Koulutusta malminetsintälupiin liittyvistä asioista erityisesti alueellisten vastuumuseoiden arkeologeille. Vastuumuseoille järjestettiin myös rakennusperintölain käyttöä, inventointeja ja nuorempaa rakennusperintöä käsitellyt Miten suojella ennakoivasti -webinaari.

Museovirasto myös päivitti Suomen arkeologisten kenttätöiden laatuohjeet sekä Arkeologinen kulttuuriperintö ja kaavoitus -ohjeen.

Liikenne- ja viestintäministeriö tilasi selvityksen liikenne- ja viestintäalan museotoiminnan järjestämisestä. Selvityksen laati erikoisasiantuntija Risto Hakomäki Museovirastosta ja se valmistui toukokuussa 2020. Selvityksessä etsittiin malleja, joilla turvataan hallinnolliset ja taloudelliset edellytykset alan museoille. Selvityksessä löydettiin useita vaihtoehtoja museoiden ja museokohteiden kestäväälle

kehittämiselle. Selvityksessä esitetyt toimenpide-ehdotuksia on tarkoitus arvioida ja käsitellä Väyläviraston museo- ja perinnetoiminnan yhteydessä.

3.9 Kansalaisten ja muiden toimijoiden välinen yhteistyö on tuloksellista

Ympäristöministeriö kannusti yhteistyössä Suomen ympäristökeskuksen, Maa- ja kotitalousnaiset ry:n, Kotiseutuliiton ja Viherympäristöliiton kanssa #arkimaisema - sosiaalisen median kampanjalla ja Maisemapäivä 2020 -valokuvakilpailuilla sekä opastetuilla maisemakävelyillä ihmisiä tarkkailemaan ja arvostamaan omaa ympäristöään. Toimet juhlistivat kansainvälistä maisemapäivää, jota vietetään vuosittain 20. lokakuuta.

*Toimenpide 17.
Lisätään julkisen hallinnon,
kansalaisten ja elinkeinoelämän
toimijoiden välistä
vuoropuhelua
kulttuuriympäristöä koskeissa
asioissa ja vahvistetaan siten eri
tahojen keskinäistä ymmärrystä.*

Museovirasto osallistui Wikimedia Suomi ry:n yhteistyökumppanina Wiki Loves Monuments - valokuvauskilpailun Suomen osakilpailun järjestämiseen. Kilpailuun saattoi osallistua valokuvilla, joissa näkyy sekä kaupunkiympäristöjen ja –maisemien muutosta että Museoviraston rekisteröimä tai kaavalla suojeltu kulttuuriperintökohde. Kilpailuun saattoi osallistua myös historiallisen kuvan kohteen ympäristön nykytilaa esittelevällä kuvaparilla.

Yhdistykset, museot ja monet muut toimijat järjestivät Suomessa [Euroopan kulttuuriympäristöpäiville](#) (European Heritage Days, EHD) 204 tapahtumaa, joihin liittyi 379 eri tutustumiskohdetta tai osatapahtumaa. Covid19 poikkeusvuodeksi tapahtumamäärä oli hyvä.

Koordinaatioryhmän tahot suunnittelivat kulttuuriperintöbarometri-kansalaiskyselyn teettämistä vuonna 2021. Barometri toteutettiin ensimmäisen kerran vuonna 2017.

Museovirasto on tuottanut yhdessä harrastajasukeltajien kanssa tietoa historiallisista hyllyistä muun muassa valtakunnallisesti merkittävien arkeologisten kohteiden listaushanketta (VARK) varten. Useille hyllykohteille sekä Suomenlahdella että Pohjalahdella on tehty tarkistussukelluksia hyllyjä kuvaten ja viistokaikuluodaten. Muun muassa Suomen meriarkeologisen seuran jäsenet ovat tuottaneet lukuisista hyllyistä 3D-mallinnuksia, jotka antavat arvokasta tietoa kohteiden säilyneisyydestä ja mahdollistavat kunnan seurannan.

Hyllylöytöjen sähköisen ilmoittamisen palvelu on valmisteltu Museovirastossa siten, että se voidaan ottaa käyttöön tammikuussa 2021. Järjestelmän testaajina olivat vapaaehtoiset hyllysukelijat.

Ympäristöministeriö perusti Sotkamon Naapurinvaaran maisemanhoitoalueen marraskuussa.

3.10 Kulttuuriympäristötieto on riittävää ja laadukasta

Museovirasto työsti restaurointi- ja korjausohjeistusta tarjoavaa Korjaustaito.fi verkkosivustoa. Sivuston avaaminen siirtyi vuodelle 2021.

Museoviraston Valtakunnallisesti merkittävien arkeologisten kohteiden määrittäminen -hanke edistyi suunnitelmien mukaan. Hanke valmistuu vuonna 2022.

Museovirasto julkaisi Salpalinjan linnoituslaitteiden hoito, korjaaminen ja käyttö - tietoaaineiston.

Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus saivat valmiiksi eRaksu -hankkeen, jossa määriteltiin rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain mukaisten suojeluasioihin sähköinen prosessin vaatimukset ja tilan seuranta. Hankkeen pohjalta on mahdollisuus lähteä toteuttamaan varsinaista sähköistä rakennussuojeluprosessia. Myös suojelukohteiden tilastointia kehitettiin.

Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus toteuttivat yhteistyössä Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon ELY-keskusten ja Museoviraston kanssa hankkeen, jossa testattiin ja kehitettiin seurannan menetelmiä, erityisesti drone-kuvausten hyödyntämistä visuaalisessa ympäristön seurannassa. Raportti valmistuu vuoden 2021 alkupuolella.

Suomen kulttuuriympäristötutkimuksen seura laati [Maisema vesirajassa – Vesialueiden kulttuuriympäristöjen tilannekatsaus 2020](#) -raportin yhteistyössä ympäristöministeriön, Museoviraston, Metsähallituksen ja Väyläviraston kanssa. Tahot järjestivät myös Maisema vesirajassa –seminaarin 3.11.2020.

Toimenpide 19.
Lisätään kulttuuriympäristöä koskevan tiedon yhteentoimivuutta, saatavuutta, kattavuutta ja käytettävyyttä niin, että kansalaiset saavat helposti haluamaansa tietoa kulttuuriympäristöstä ja että tieto vastaa myös elinkeinoelämän tarpeisiin. Nopeutetaan kulttuuriympäristöä koskevan tiedon digitalisointia.

Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen hankkeessa Rakennetun kulttuuriympäristön tiedonhallintaratkaisu laadittiin kulttuuriympäristön tietomalli ympäristöministeriön ohjauksessa. Tietomalli löytyy yhteentoimivuusalustalta <https://tietomallit.suomi.fi/model/rakkult/>. Ympäristöministeriö, Museovirasto ja opetus- ja kulttuuriministeriö jatkavat mallin kehittämistä vuonna 2021 osana RYHTI-hankkeen toteuttamista.

Koordinaatioryhmän toimintasuunnitelman mukaisesti ympäristöministeriö edisti valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinnin viimeistelyä siten, että täydentävä kuuleminen järjestettiin joulukuussa. Ympäristöministeriön johdolla on toteutettu perinnebiotooppien valtakunnallista päivitys- ja täydennysinventointia, joka on tarkoitus saada valmiiksi vuoteen 2022 mennessä.

Toimenpide 20.
Yhdistetään valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaiset kulttuuriympäristön inventoinnit yhtenäiseksi valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen inventoinniksi, jota täydennetään tarvittavin osin erityisesti arkeologisen kulttuuriperinnön, kaupunkimaisemien ja perinnebiotooppien osalta.

4. Yhteenveto ja toiminta jatkossa

Vuosi 2020 oli poikkeuksellinen covid19-pandemian ja sen mukanaan tuomien rajoitusten myötä. Kulttuuriympäristösektorilla tämä on näkynyt monella tasolla: kalenterit täyttävinä etäpalaverina, etä- ja omatoimitapahtumina, toimijoiden taloudellisina vaikeuksina ja korona-avustusten jakona. Kulttuuriympäristökohteiden vierailijamäärät ovat vaihdelleet sulkujaksojen nollatuloksista kesälomakauden ennätyksiin. Kotimaan matkailun ja kotimaisten kohteiden arvostuksen voidaankin nähdä kasvaneen. Kulttuuriympäristöstrategian toimeenpanoon vuonna 2020 pandemia ei vaikuttanut merkittävästi.

Valtakunnallisen Kulttuuriympäristöstrategian kauden (2014-2020) päättyessä oli tärkeää saada puolueeton arvio strategian onnistumisesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja ympäristöministeriö tilasivat strategian toimivuuden ja vaikuttavuuden arvioinnin kilpailutuksen jälkeen Owl Group Oy:ltä.

Arvioinnin tulokset tukevat koordinaatioryhmän käsitystä pääosin hyvin onnistuneesta strategiakaudesta. Valtaosa strategian toimeenpanosuunnitelman toteutusehdotuksista on toteutunut hyvin tai ainakin joltain osin. Arviointi luo suuntaviivoja kulttuuriympäristöalan kehittämiseksi jatkossa.

Kulttuuriympäristötyötä tulee jatkaa laaja-alaisesti yhteistyötä tehden sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Strategiakaudella kesken jääneitä toimia toimeenpannaan vuodesta 2021 eteenpäin. Kulttuuriympäristöstrategian teemoja voidaan myös huomioida opetus- ja kulttuuriministeriön johdolla käynnistettävässä kulttuuriperintöstrategiatyössä.